

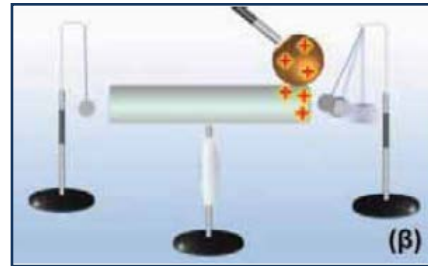
1.4β Αγωγοί και μονωτές

Λέγοντας ότι το ηλεκτρικό φορτίο μπορεί και ταξιδεύει σε ορισμένα σώματα υπονοούμε ότι υπάρχουν και άλλα σώματα στα οποία «απαγορεύονται τα ταξίδια του»;

Αυτό ακριβώς εννοούμε.

- Αν εμφανιστεί ηλεκτρικό φορτίο στο ένα άκρο μιας ράβδου από σίδηρο ή από χαλκό, θα ανιχνεύσουμε φορτίο και στην άλλη άκρη.
- Αν χρησιμοποιήσουμε, όμως, ράβδο από γυαλί αυτό δεν θα συμβεί. Το ηλεκτρικό φορτίο δείχνει να είναι «απομονωμένο» στο σημείο που τριψάμε. Υπάρχει κάτι που απαγορεύει τα ταξίδια του μέσα στο γυαλί.

1. Ποια σώματα ονομάζονται αγωγοί και ποια μονωτές;

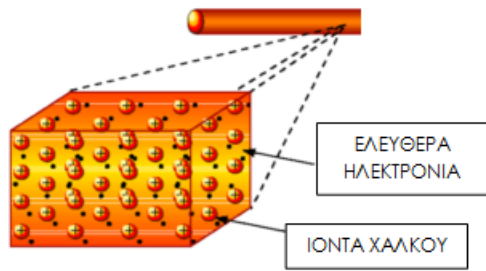
Τα σώματα χωρίζονται σε **δύο μεγάλες κατηγορίες**, ανάλογα με τη συμπεριφορά τους στο ηλεκτρικό φορτίο.

- Τα σώματα που επιτρέπουν το διασκορπισμό του ηλεκτρικού φορτίου σε όλη τους την έκταση, ονομάζονται ηλεκτρικοί **αγωγοί**.
  - ▶ Όλα τα μέταλλα είναι αγωγοί. Ο σίδηρος, ο χαλκός, το αλουμίνιο, ο υδράργυρος, ο μόλυβδος είναι μέταλλα. Είναι όλα τους αγώγιμα υλικά.
- Τα σώματα στα οποία το φορτίο δεν διασκορπίζεται, αλλά παραμένει **εντοπισμένο** στην περιοχή του σώματος που φορτίσαμε ονομάζονται ηλεκτρικοί **μονωτές**.
  - ▶ Το πλαστικό, το γυαλί, το καουτσούκ, το μπαλόνι, ο πλαστικός χάρακας, το καλαμάκι, το κεχριμπάρι,, το φελιζόλ, η πορσελάνη, το κερί, το ξύλο και το καθαρό νερό είναι παραδείγματα μονωτικών υλικών.

😊 Ο **ξηρός αέρας** είναι μονωτής, ενώ ο **υγρός αέρας** είναι αγωγός. Γι' αυτό και ένα φορτισμένο σώμα εκφορτίζεται προς το περιβάλλον μέσω του υγρού αέρα.

2. Τι εννοούμε με τον όρο ελεύθερα ηλεκτρόνια; Γιατί τα μέταλλα είναι ηλεκτρικοί αγωγοί;

- Σε ένα μέταλλο, τα εξωτερικά ηλεκτρόνια των ατόμων συγκρατούνται τόσο χαλαρά από τους πυρήνες ώστε διαφεύγουν και κινούνται **ελεύθερα** σε όλη την έκταση του μετάλλου. Γι' αυτό ονομάζονται **ελεύθερα ηλεκτρόνια**.
- Τα άτομα του μετάλλου, αφού έχουν χάσει τα εξωτερικά τους ηλεκτρόνια, έχουν αποκτήσει θετικό φορτίο. Έχουν μετατραπεί σε **θετικά ιόντα**. Τα **θετικά ιόντα** έχουν μεγάλη μάζα και δεν **μπορούν να κινηθούν ελεύθερα**. Κάνουν μικρές κινήσεις γύρω από συγκεκριμένες θέσεις, σχηματίζοντας ένα πλέγμα μέσα στο μέταλλο.

- Σε ένα αφόρτιστο μεταλλικό σώμα το ολικό αρνητικό φορτίο των ελεύθερων ηλεκτρονίων του είναι ίδιο με το ολικό θετικό φορτίο των θετικών ιόντων του, με αποτέλεσμα ο μεταλλικός αγωγός να είναι ηλεκτρικά ουδέτερος.

- Μόνο όταν για κάποιο λόγο μειωθούν ή αυξηθούν τα ηλεκτρόνια θα φορτιστεί ο αγωγός.
- Επειδή όμως το φορτίο (ελεύθερα ηλεκτρόνια) μπορεί να κινείται στον αγωγό, απλώνεται σε όλη την έκταση του σώματος ομοιόμορφα.

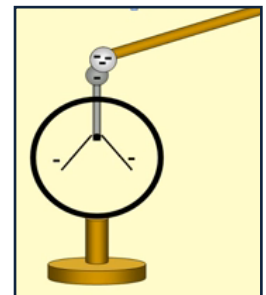
3. Πώς ερμηνεύεται η συμπεριφορά των μονωτών;

- Στους **μονωτές** τα εξωτερικά ηλεκτρόνια των ατόμων συγκρατούνται ισχυρά από τους πυρήνες. Έτσι δεν μπορούν να μεταφέρονται εύκολα από τη μια περιοχή του σώματος στην άλλη.
- Αν για κάποιο λόγο αποβληθούν ή προσληφθούν ηλεκτρόνια, τότε θα μείνουν εντοπισμένα στο ίδιο μέρος, γιατί δεν υπάρχουν τα ελεύθερα ηλεκτρόνια

4. Τι γνωρίζετε για το ηλεκτροσκόπιο με κινητά φύλλα;

- Το ηλεκτροσκόπιο είναι μία συσκευή με την οποία διαπιστώνουμε αν ένα σώμα είναι ηλεκτρικά φορτισμένο (**ανιχνεύει το ηλεκτρικό φορτίο**). Ήταν το πρώτο ηλεκτρικό όργανο μέτρησης.
- Αποτελείται από: **1.** ένα σταθερό μεταλλικό δίσκο, **2.** ένα μεταλλικό στέλεχος και **3.** ένα ή δύο κινητά ελαφρά μεταλλικά ελάσματα.
- Όταν φέρνουμε σε επαφή το δίσκο του ηλεκτροσκοπίου με φορτισμένο σώμα, τότε το ηλεκτροσκόπιο αποκτά **φορτίο ίδιου είδους** με το φορτίο του σώματος (ηλέκτριση με επαφή). Το φορτίο διαχέεται σε όλη την έκταση του μεταλλικού στελέχους και τα μεταλλικά φύλλα απωθούνται μεταξύ τους.
- Όσο πιο **μεγάλο φορτίο** έχει το φορτισμένο σώμα, τόσο πιο **μεγάλη γωνία** σχηματίζουν τα μεταλλικά φύλλα.

- Αν μια **μεταλλική θετικά φορτισμένη ράβδος** ακουμπήσει στο δίσκο, μέρος του θετικού φορτίου πηγαίνει στα μεταλλικά φύλλα που απωθούνται μεταξύ τους - παραμένουν σε απόκλιση και όταν ακόμα απομακρύνουμε τη ράβδο.

? Τι θα συμβεί αν ακουμπήσουμε στο δίσκο του ηλεκτροσκοπίου μια **αρνητικά** φορτισμένη ράβδος;

